

LIETUVIŲ KALBA (VALSTYBINĖ)

Valstybinio brandos egzamino vertinimo instrukcija

2009 m. brandos egzaminų pagrindinė sesija

SKAITYMO TESTAS

1 užduotis (13 taškų)

Tradicinė ir masinė kultūra

Kl. Nr.	Vertinimo normos*	Taškai
1	<p>Pateiktas vienas iš šių atsakymų variantų:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>tradicinės ir moderniosios kultūros santykio</i> / proporcingumo; • <i>tradicinės ir moderniosios kultūros aktualumo</i> visuomenei; • <i>tradicinės kultūros dominavimo</i> / kokia kultūra dominuoja šiandieninėje Lietuvoje: tradicinė ar modernioji; • kalbama apie moderniąją ir tradicinę (Lietuvos) kultūrą; • kalbama apie <i>dabarties</i> kultūros situaciją / kokią kultūrą kuriame dabar sparčiai kintančioje Lietuvoje; • kultūra aptariama <i>visuomeniniu / asmeniniu / globaliu</i> aspektu; • kalbama apie tradicinės kultūros svarbą. <p><i>Pastaba. Jei atsakant į pirmą klausimą, tinkamai paaiškintas Lietuvos kultūros situacijos prieštaravimas, atsakymą laikyti teisingu.</i></p>	1
	Atsakyta netinkamai / netiksliai / neatsakyta / atsakant į klausimą vien tik cituojamas ištisas sakinyss**.	0
2	<p>Parašyti šie 2 iš 3 dalykų:</p> <ul style="list-style-type: none"> • modernioji kultūra vyrauja žiniasklaidoje, o iš tikrųjų Lietuvoje dominuoja tradicinė kultūra; • sostinėje (Vilniuje) populiarsnė modernioji kultūra, o už jos ribų – tradicinė; • nors dabarties pasaulyje viskas greitai kinta, Lietuvos kultūra tebėra tradicinė. 	2
	Parašytas 1 tinkamas dalykas.	1
	Atsakyta netinkamai / netiksliai / neatsakyta / atsakant į klausimą vien tik cituojama.	0
3	<p>Tinkamai paaiškinta.</p> <p>Tradicijų ir papročių gyvybingumą lemia tai, kad jie remiasi tautine savimone / vietos savitumu / kalba.</p>	1
	Atsakyta netinkamai / netiksliai / neatsakyta.	0
	Atsakant į klausimą vien tik cituojama.	0
4	<p>Tinkamai suformuluota problema:</p> <p>Kaip suderinti tradicinę kultūrą ir modernaus pasaulio įtaką? / Kaip suderinti tradicinę kultūrą (tradicijas) ir naujų technologijų (IT) išgalėjimą? / Kaip išlikti tradicinei kultūrai, veikiamai (agresyvių) naujovių?</p> <p><i>Pastaba. Problema formuluojama nebūtinai klausimu.</i></p>	1
	Atsakyta netinkamai / netiksliai / neatsakyta / atsakant į klausimą vien tik cituojama.	0

5	Tinkamai įvardyti 2 būdai: <ul style="list-style-type: none"> kritiškai vertinti modernumą / įsileisti (priimti) tai, kas turtina tradicinę kultūrą; nekritiškai vertinti masinės kultūros naujoves / įsileisti masinę kultūrą. 	2
	Tinkamai įvardytas 1 iš būdų.	1
	Atsakyta netinkamai / netiksliai / neatsakyta / atsakant į klausimą vien tik cituojamas išsitas sakiny.	0
6	Parašyti 2 iš šių argumentų: <ul style="list-style-type: none"> masinė kultūra neturi tradicinių vertybių (ir idealų) / yra praradusi tradicines vertybes (ir idealus); masinė kultūra skatina tik pramogauti / ugdo netikrąsias vertybes (antivertybes); masinė kultūra neugdo išsipareigojimo ir atsakomybės. 	2
	Parašytas 1 argumentas.	1
	Atsakyta netinkamai / netiksliai / neatsakyta. Atsakant į klausimą vien tik cituojama.	0
7	Tinkamai suformuluota 1 iš šių priežasčių: <ul style="list-style-type: none"> žiniasklaida susijusi su masinės kultūros verslu; tai nenaudinga / nepelninga masinės kultūros verslui. 	1
	Atsakyta netinkamai / netiksliai / neatsakyta. Atsakant į klausimą vien tik cituojama.	0
8	Tinkamai apibendrinta: <ul style="list-style-type: none"> tradicinė kultūra sugeba atsinaujinti / ieškoti naujų prasmų pati savyje / tradicijose; masinė kultūra ieško vis naujų dirgiklių iš išorės / atsisako prasmų. 	2
	Tinkamai įvardytas 1 bruožas.	1
	Atsakyta netinkamai / netiksliai / neatsakyta / tik cituojama.	0
9	Tinkamai suformuluota pagrindinė mintis: <ul style="list-style-type: none"> (Gyvoja dvi kultūros, bet) tauta gyvena pažangiai / moderniai (prasmingai), kai turi stiprią tradicinę kultūrą. Tik tradicinė kultūra daro tautą pažangią / modernią / stiprią. 	1
	Atsakyta netinkamai / netiksliai / neatsakyta / tik cituojama.	0

* Atsakymai gali būti suformuluoti ir kitais žodžiais.

** Jei į klausimą, kuriuo neprašoma cituoti, atsakyta tik citata, toks atsakymas vertinamas 0 taškų. Jei į klausimą atsakyta tinkamai, bet mintis pagrindžiama dar ir citata, skiriami visi numatyti taškai.

Rašybos ir skyrybos (ir citatų skyrimo) klaidos vertinimui įtakos neturi.

2 užduotis (12 taškų)

Kaimietis

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	J	F	B	L	O	D	N	C	H	M	E	G

II. KALBOS VARTOJIMO TESTAS

1 užduotis (15 taškų)

1	įtaigą	6	posūkis	11	stiprybe
2	galimybių	7	vaikystėje	12	magiška / magiško
3	domėjimasis	8	postūmį	13	suvokimas
4	penkiasdešimt	9	netikėtumo	14	dramatiškumu
5	atidžiau / atidžiai	10	šąsaja	15	gilumas / gelmes

2 užduotis (10 taškų)

1	klaidžiuose	6	begaline
2	miškuose	7	rimtį
3	daugelio	8	orientavimusi
4	pomėgių	9	trys / tris
5	intelektualiam	10	dešimtys / dešimtis

3 užduotis (15 taškų)

1	pailgėjusiuose	6	sukrovę	11	klajodamas
2	nedengiama	7	pražystančio / pražysiančio	12	užklaustas / užklausus
3	globiantys / globią	8	priprašę	13	leidžiantis / besileidžiant
4	stabelėdami / stabelėję	9	uždegus	14	artėjant
5	įpratę / įprasta	10	lūkuriuodamas	15	pakerėtas

4 užduotis (10 taškų)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ę	y	i	į	u	ką tik	ė	vis dar	ę	g	ū	ū	i	g	k

16	17	18	19	20
tenorėjau	e	ū	p	į

III. RAŠYMO TESTAS

1. Siūlomi sutartiniai klaidų žymėjimo ženklai: *t.* – turinio trūkumas, *s.* – struktūros trūkumas, *gr.* – gramatikos klaida, *st.* – stiliaus ar žodyno klaida, | – rašybos klaida, ✓ – skyrybos klaida.

2. Rašomo teksto apimtis nurodoma užduotyje (250–300 žodžių), jei parašytas **ilgesnis nei 250** žodžių tekstas, likusioje dalyje padarytos gramatikos, rašybos, skyrybos, stiliaus klaidos neskaičiuojamos. Turinys ir struktūra vertinama viso teksto atžvilgiu.

3. Jei parašytas **trumpesnis nei 250** žodžių tekstas, iš galutinių taškų, skiriamų už rašymo testą, sumos atimama atitinkamai taškų:

- 239–220 žodžių tekstas (trūksta 11–30 žodžių), atimamas 1 taškas;
- 219–200 žodžių tekstas (trūksta 31–50 žodžių), atimami 2 taškai;
- 199–180 žodžių tekstas (trūksta 51–70 žodžių), atimami 3 taškai;
- 179–160 žodžių tekstas (trūksta 71–90 žodžių), atimami 4 taškai;
- 159–140 žodžių tekstas (trūksta 91–110 žodžių), atimami 5 taškai;
- 139–124 žodžių tekstas (trūksta 109–126 žodžių), atimami 6 taškai.

4. Jei parašytas 124 ir mažiau žodžių tekstas – darbas nevertinamas (už rašymo testą skiriama **0 taškų**).

5. Už rašymo testą, kurio turinys ir / ar raiška įvertinti 0 taškų, skiriama **0 taškų**.

6. Jei parašytas tekstas neskaidomas į pastraipas, vertintojas tekste rašo būtinos skirti pastraipos ženklą, o paraštėje nurodo, kad tai struktūros klaida; jei pastraipa nemotyvuotai išskirta – taip pat struktūros klaida. Jei tarp dėstymo pastraipų yra tinkamos (vieno ar dviejų sakinių) **siejimo** pastraipos, tai nelaikoma klaida.

7. Netikslios (prasmę iškreipiančios) jungimo priemonės tarp sakinių ar pastraipų laikomos struktūros klaida.

8. Gramatikos klaidomis ir stiliaus (žodyno) trūkumais laikytinas žargonas bei atvejai, nurodyti vadovėliuose, žodynuose ir *Didžiųjų kalbos klaidų sąrašė*.

9. Gramatikos, rašybos ir skyrybos klaidos, stiliaus (logikos) trūkumai nedubliuojami, išskyrus atvejus, kai ta pati rašybos klaida pasikartoja bendrašakniuose žodžiuose, pvz., *gryžti, sugryžimas*.

10. Sintaksinės konstrukcijos neišskyrimas arba skyrimas iš vienos pusės laikomas viena klaida.

11. Vertindami skyrybą vertintojai privalo vadovautis *Privalomosios skyrybos taisyklėmis*.

12. Viename sakinyje žymima ne daugiau kaip viena stiliaus (logikos) klaida.

13. Fakto klaida laikoma turinio klaida.

Rašymo testo vertinimo kriterijai ir normos (50 taškų)**I. Turinys: rašymo tikslo bei temos suvokimas ir atskleidimas, teiginių argumentavimas, aiškinimas**

Aspektai	Taškai	Aprašai
1. Tema, pagrindinė mintis ir ją pagrindžiantys teiginiai	5	Tema suvokta. Aiški pagrindinė mintis ir ją pagrindžiantys teiginiai. (Nėra fakto klaidų.)
	4	Tema suvokta. Aiški pagrindinė mintis, stinga prasminių akcentų. (Gali būti 1 fakto klaida.)
	3	Tema suvokta per siaurai arba per plačiai, esama nukrypimų nuo temos. Pakankamai aiški pagrindinė mintis. (Gali būti 2 fakto klaidos.)
	2	Tema suvokta iš dalies: bent pusė parašyto teksto susijusi su tema. Nepakankamai aiški pagrindinė mintis. (Gali būti 3–4 fakto klaidos.)
	1	Tema suvokta menkai: mažesnė pusė parašyto teksto susijusi su tema. Neaiški pagrindinė mintis. (Gali būti 5–6 fakto klaidos.)
	0	Užduotis, tema nesuvokta. / Rašinys parašytas visai kita, nei nurodyta, tema. (7 (ir daugiau) fakto klaidos.)
2. Teiginių argumentavimas, aiškinimas	5	Argumentai tinkami ir išsamūs; jie rodo, kad mokinys gerai suvokia problemos esmę. Tinkamai remiamasi lietuvių literatūra (ir kita kultūrine / visuomenine patirtimi).
	4	Argumentai tinkami ir beveik visi išsamūs. Remiamasi lietuvių literatūra (ir kita kultūrine / visuomenine patirtimi).
	3	Ne visi argumentai tinkami ir ne visi išsamūs. Stengiamasi remtis lietuvių literatūra ar kita kultūrine / visuomenine patirtimi.
	2	Mėginama argumentuoti, tačiau dominuoja bendro pobūdžio aiškinimas. Remiamasi daugiausia asmenine patirtimi.
	1	Mažesnėje teksto dalyje (vienoje pastraipoje) stengiamasi argumentuoti, aiškinti. Remiamasi tik asmenine patirtimi.
	0	Teiginiai neargumentuojami.
Iš viso	10	

II. Raiška**2.1. Teksto struktūra**

Aspektai	Taškai	Aprašai
1. Įžanga ir pabaiga	3	Yra tinkama turinio ir struktūros atžvilgiu įžanga ir pabaiga: <ul style="list-style-type: none"> • įžangoje pristatoma problema ar mokinio pozicija; • nėra dvigubos įžangos; • pabaigoje apibendrinamos viso teksto mintys; • pradžia ir pabaiga proporcingos dėstymo atžvilgiu.
	2	Yra įžanga ir pabaiga, bet kuri nors dalis turi trūkumą.
	1	Yra įžanga ir pabaiga, tačiau abiejose esama trūkumų / yra tik viena dalis.
	0	Nėra nei įžangos, nei pabaigos / yra viena iš struktūrinių dalių, bet ji turi daug trūkumų.
2. Teksto nuoseklumas, vientisumas, dėstymo pastraipų struktūra	5	Tekstas vientisas, nuoseklus, logiškai siejamos pastraipos, nėra nemotyvuotų pasikartojimų. Visos dėstymo pastraipos aiškios, tinkamos struktūros (yra pagrindinis teiginys, jis pagrindžiamas, nėra su pastraipos teiginiu nesusijusių sakinių).
	4	Ne daugiau kaip 2 trūkumai.
	3	3–4 trūkumai.
	2	5–6 trūkumai.
	1	7–8 trūkumai.
	0	Nepaisoma struktūros reikalavimų. Dėl nuoseklumo trūkumų tekstą sunku suprasti. 9 ir daugiau trūkumų.
3. Pavadinimas	2	Pavadinimas perteikia teksto pagrindinę mintį, originalus, patraukiantis skaitytojo dėmesį.
	1	Pavadinimas atitinka teksto temą, neutralus.
	0	Pavadinimas neatitinka temos, turinio / cituojama įvesties formuluotė / nesuformuluotas pavadinimas.
Iš viso	10	

2.2. Stilius ir žodynas

Aspektai	Taškai	Aprašai
Bendrujų stiliaus reikalavimų laikymasis	10	Kalbinė raiška atitinka rašymo tikslą, adresatą, situaciją ir žanrą. Kalba aiški, logiška, sklandi, glausta, nepastebėta ryškesnių stiliaus trūkumų. Žodynas tinkamas ir pakankamas. / Ne daugiau kaip 2 trūkumai.
	9	Ne daugiau kaip 4 trūkumai.
	8	5 trūkumai.
	7	6 trūkumai.
	6	7 trūkumai.
	5	Kalbinė raiška iš dalies atitinka rašymo tikslą, adresatą, situaciją ir žanrą. Mintys formuluojamos nevisiškai aiškiai, kai kuriuos teksto fragmentus dėl stiliaus trūkumų sunku suprasti. Žodynas patenkinamas, rašantysis nepakankamai jaučia stilistinius žodžių atspalvius, todėl žodynas ne visada vartojamas tinkamai. / 8–9 trūkumai.

	4	10–11 trūkumų.
	3	12–13 trūkumų.
	2	14–15 trūkumų.
	1	Kalbinė raiška menkai atitinka rašymo tikslą, adresatą, situaciją ir žanrą. Kalba nesklaidi, mintys formuluojamos neaiškiai, dėl to didesnę teksto dalį sunku suprasti. Žodynas skurdus, dažnai vartojamas netinkamai. / 16–17 trūkumų.
	0	18 ir daugiau trūkumų.
Iš viso	10	

2.3. Gramatikos normų laikymasis

Aspektai	Taškai	Aprašai
Gramatinių konstrukcijų ir formų taisyklingumas, sudėtingumas, įvairumas	10	Gramatinės konstrukcijos ir formos įvairios, sudėtingos; vartojamos tikslingai ir taisyklingai. Ne daugiau kaip 2 klaidos.
	9	Ne daugiau kaip 3 klaidos.
	8	4 klaidos.
	7	5 klaidos.
	6	6 klaidos.
	5	Gramatinės konstrukcijos ir formos įvairios, tačiau dažniausiai nesudėtingos; jos vartojamos tikslingai ir pakankamai taisyklingai. Arba yra 7–8 klaidos.
	4	9 klaidos.
	3	10 klaidų.
	2	11 klaidų.
	1	Dažniausiai vartojamos tos pačios nesudėtingos gramatinės konstrukcijos ir formos. Jos dažnai netaisyklingos ir vartojamos netikslingai. Arba yra 12–13 klaidų.
	0	14 ir daugiau klaidų.
Iš viso	10	

2.4. Rašyba ir skyryba

	Taškai	Aprašai
Rašybos ir skyrybos taisyklių laikymasis	10	Rašyba ir skyryba taisyklinga. 1–2 klaidos.
	9	3–4 klaidos.
	8	5–6 klaidos.
	7	7–9 klaidos.
	6	10–12 klaidų.
	5	13–15 klaidų.
	4	16–18 klaidų.
	3	19–20 klaidų.
	2	21–24 klaidos.
	1	25–27 klaidos.
	0	28 ir daugiau klaidų.
Iš viso	10	